

Vergaderjaar 2018–2019

29 323

Prenatale screening

Nr. 127

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 juli 2019

Op 24 mei jl. bood ik uw Kamer de verkenning van het RIVM aan over de 13-wekenecho (Kamerstuk 29 323, nr. 125). Daarbij heb ik aangegeven uw Kamer voor de zomer nader te zullen informeren over het vervolg dat ik aan de verkenning geef en over de voortgang ten aanzien van de vervroeging van de 20-wekenecho. In onderstaande brief ga ik in op de belangrijkste stappen die moeten worden gezet voordat een landelijk wetenschappelijk onderzoek naar een structureel echoscopisch onderzoek (SEO) in het eerste trimester, rond 13 weken, kan worden opgestart. Met dit onderzoek wordt een zogenaamde 13-wekenecho aan alle zwangere vrouwen aangeboden, maar wel in onderzoeksverband, zodat inzichten over de uitvoering die worden opgedaan meegenomen kunnen worden bij de besluitvorming over en de eventuele implementatie in het programma prenatale screening. Ik sluit af met de stand van zaken ten aanzien van het bestaande SEO in het tweede trimester (20-weken echo).

Uitkomsten verkenning

In de verkenning van het RIVM is uitgezocht wat nodig is om een landelijk wetenschappelijk onderzoek naar de invoering van een echo rond de 13^e week van de zwangerschap vorm te geven. Als eerste moet een onderzoeksvraag worden vastgesteld als opstap naar de verdere uitwerking van de onderzoeksopzet, de kwaliteitsstandaard en de informatiehuishouding. Verder moet gewerkt worden aan de kwaliteitsborging, opleiding en deskundigheidsbevordering, monitoring en evaluatie en communicatie en voorlichting. Het RIVM heeft in overleg met de betrokken veldpartijen een planning hiervoor uitgewerkt en op basis hiervan blijkt dat het onderzoek op zijn vroegst eind 2020 kan starten.

Proces van verdere besluitvorming

Voordat ik een definitief besluit kan nemen over de uitvoering van het onderzoek moet duidelijk zijn wat de financiële gevolgen zijn en of de

uitvoering hiervan inpasbaar is in de bredere geboortezorg. Mits het onderzoek kan worden uitgevoerd tegen aanvaardbare kosten en zonder onwenselijke afwenteling binnen de geboortezorg, ben ik van plan om ZonMw een aanvullende opdracht te verstrekken binnen het programma Zwangerschap en geboorte voor het faciliteren van landelijk wetenschappelijk onderzoek naar het eerstetrimester-SEO ter opsporing van structurele afwijkingen rond 13 weken zwangerschap. Voor het uitvoeren van het onderzoek is een vergunning nodig op grond van de Wet op het bevolkingsonderzoek, waarover ik de Gezondheidsraad te zijner tijd advies zal vragen. Het RIVM zorgt dat de voorbereidingen voor de uitvoering aansluiten bij de aanpak van het onderzoek.

Overleg met veldpartijen en kostenraming

Voordat ik besluit het onderzoek in gang te zetten wil ik eerst overleg plegen met veldpartijen over de eventuele gevolgen voor de bredere geboortezorg. In een gezamenlijke reactie op de verkenning uitten de Koninklijke Nederlandse Organisatie van Verloskundigen (KNOV) en de Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie (NVOG) hun zorgen over de doelmatigheid van een eerstetrimester-SEO, gelet op de te verwachten opbrengst versus de middelen die dit vergt. Zij pleiten voor een bredere discussie over het eerstetrimester-SEO in het licht van hun zorgen dat hiermee zorgverleners, inspanning en middelen worden onttrokken aan de reguliere geboortezorg. Ik ga graag met betrokken beroepsgroepen en patiëntenverenigingen in gesprek over de vraag hoe we dit op een goede manier een plek kunnen geven. De eerste stappen zijn al gezet om nader te onderzoeken of er voldoende capaciteit is onder de echoscopisten. Vanuit andere betrokken partijen zijn ook enkele kanttekeningen geplaatst. Ik vind het belangrijk om aandacht te hebben voor de punten die de beroepsgroepen en patiëntenverenigingen aandragen en ga hierover graag met hen in gesprek. Daarbij heb ik oog voor de eventuele gevolgen voor de bredere geboortezorg. Overigens heeft de verkenning behalve kritische kanttekeningen ook veel positieve waardering opgeroepen bij betrokken veldpartijen, waaronder de Beroepsvereniging Echoscopisten Nederland en de Vereniging Samenwerkende Ouder- en Patiëntenorganisaties. Bovengenoemde gesprekken wil ik nog dit jaar afronden.

Daarnaast zullen de gevolgen van het onderzoek voor de Rijksbegroting duidelijk moeten zijn om hierover een besluit te kunnen nemen. Ik zal daartoe het RIVM vragen de kosten in beeld te brengen. Uitgangspunten daarbij is dat het eerstetrimester-SEO kosteloos wordt aangeboden. Aangenomen wordt dat de deelname ongeveer even hoog is als bij het tweedetrimester-SEO. Over de conclusies van de gesprekken en van de kostenraming wil ik zo snel mogelijk duidelijkheid kunnen bieden, om de vaart in het besluitvormingsproces te houden. Gelet op de noodzakelijke zorgvuldigheid wil ik hier nogmaals benadrukken dat het opstarten van een structurele 13-wekenecho op zijn vroegst eind 2020 mogelijk is.

Uitwerking onderzoeksvraagstelling en voorbereidingen uitvoering

Een landelijk wetenschappelijk onderzoek zoals de Gezondheidsraad adviseerde betekent in de praktijk dat alle zwangere vrouwen die dit willen in het eerste trimester een echo wordt aangeboden. Om dit te realiseren is een aantal stappen nodig, waarbij de invulling deels afhangt van de vraagstelling van het landelijk wetenschappelijk onderzoek. De verkenning noemt onder andere het formuleren van een kwaliteitsstandaard, scholing voor counselors en echoscopisten, aanpassingen in de voorlichting en communicatie, monitoring en evaluatie en de informatiehuishouding. Ik

zal daarom op korte termijn zorgen dat in overleg met ZonMw en het RIVM de hoofdvraagstelling van het onderzoek wordt verkend.

Het onderzoek impliceert dat zwangere vrouwen een eerstetrimester-SEO aangeboden krijgen, en daarbij is mijn uitgangspunt dat zwangeren verzekerd zijn van dezelfde kwaliteitswaarborgen als bij een medisch onderzoek in een programmatische screeningssetting. In de verkenning zijn diverse voorbereidingen genoemd die nodig zijn voordat een eerstetrimester-SEO aan vrouwen kan worden aangeboden, waaronder het opleiden van counselors en echoscopisten en het aanpassen van de voorlichting en communicatie. De verkenning onderstreept dat vertraging van deze voorbereidingen gevolgen heeft voor de planning van de start van het onderzoek. Om die reden, maar zonder vooruit te willen lopen op de daadwerkelijke uitvoering van het onderzoek, vraag ik het RIVM daarom de voorbereidingen nu in gang zetten. Daarbij wordt zo veel mogelijk voortgebouwd op de voorzieningen die in het verleden al zijn opgezet voor het tweedetrimester-SEO. Ook wordt zo mogelijk bestaande capaciteit in de echoscopie ingezet.

Omdat met de introductie van het eerstetrimester-SEO de counselors straks meer informatie en hulp bij besluitvorming aan de zwangeren moeten geven, sluit ik niet uit dat het consequenties heeft voor de kosten van de counseling. Ik vraag het RIVM om bij het inrichten van de deskundigheidsbevordering voor professionals ook in gesprek te gaan over de financiële consequenties, en parallel na te denken over een communicatieplan richting zwangeren en het bredere publiek.

Structureel echoscopisch onderzoek (SEO) in het tweede trimester

Vrouwen die dat willen kunnen op dit moment in het tweede trimester een SEO laten doen. Dit staat bekend als de 20-wekenecho. In het advies over prenatale screening van 22 december 2016 adviseert de Gezondheidsraad om het tweedetrimester-SEO te vervroegen naar vanaf 18 weken en uiterlijk met 20 weken. In de programmacommissie prenatale screening is veel draagvlak voor het vervroegen van de tweedetrimester-SEO. Tegelijkertijd gaf men aan dat 18 weken wat vroeg is. De verwachting is namelijk dat vrouwen dan relatief vaak nog een keer moeten terugkomen, omdat bij die termijn niet altijd alles al goed zichtbaar is. Daarom is de uitvoering van de tweedetrimester-SEO nu vervroegd naar tussen 18 en 21 weken, en bij voorkeur in de 19^e week. Gezien de huidige uitvoeringspraktijk is een uitvoeringstoets niet meer aan de orde.

In mijn brief van 24 mei 2019 bood ik uw Kamer de verkenning aan waarbij ik heb toegezegd voor de zomer hierop te reageren. Met deze brief kom ik deze toezegging na. Tijdens het schrijven van deze brief heeft uw Kamer mij vragen gesteld in een schriftelijk overleg over de 13-wekenecho. Mijn reactie op deze vragen ontvangt u zo snel mogelijk na het zomerreces. Ik hoop uw Kamer hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Ik zal uw Kamer tevens voor de zomer van 2020 verder informeren over de voortgang van de voorbereidingen die ik in deze brief beschrijf.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
P. Blokhuis